

ข้อสังเกต
การประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ครั้งที่ ๑๒/๒๕๕๙
วันจันทร์ที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙

พิจารณาเรื่อง

ระเบียบวาระที่ ๓ รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา จำนวน ๒ เรื่อง

๑. แผนปฏิรูปเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

๒. การขับเคลื่อนการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย เพื่อนวัตกรรม

เรื่องที่ ๑ แผนปฏิรูปเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

ข้อสังเกตของสมาชิกในที่ประชุม

นายครุจิต นาครทรรพ

๑. เนื่องจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้ระบบการศึกษาของประเทศไทยมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หน่วยงานดังกล่าวจึงควรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน (Responsibility) และรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ (Accountability) ของตนเองมากยิ่งขึ้น

๒. ระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกที่ประเมินผลโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) นั้น มุ่งเน้นการประเมินคุณภาพจากการตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ เป็นหลัก ทำให้ครูผู้สอนต้องรับภาระงานด้านเอกสารมากเกินไป ส่งผลให้ไม่สามารถจัดเตรียมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นภาระการสิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดทำเอกสารการประเมินอีกด้วย คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา จึงควรพิจารณาหาแนวทางในการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกให้มีความเหมาะสมกับบริบทในปัจจุบันและสามารถประเมินคุณภาพของการศึกษาได้อย่างแท้จริง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

๓. เมื่อพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกที่คณะกรรมการฯ ได้เสนอให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ชะลอการประเมินออกไปก่อน เป็นเวลา ๒ ปี จนกว่าการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพที่เหมาะสมจะแล้วเสร็จ นั้น พบว่าแนวทางดังกล่าวอาจจะขัดต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ สมศ. ได้ ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงควรพิจารณาทบทวนแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้รอบคอบอีกครั้งหนึ่ง

นายวรรณธรรม กาญจนสุวรรณ

การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงานกลาง มีข้อดีหลายประการ เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวสามารถตรวจสอบและประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง ได้ด้วยความเป็นกลาง และยังสามารถตรวจสอบและประเมินผลหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย โดยที่ผ่านมา หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของไทย อันได้แก่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกมาแล้ว จำนวน ๓ รอบ ตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๘ โดยมีการพิจารณาขุบเล็กหลักสูตรที่ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลดีต่อคุณภาพระบบการศึกษาไทย

อย่างไรก็ตาม ระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกยังคงมีปัญหาบางประการ ที่จำเป็นต้องดำเนินการแก้ไข เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อาทิ การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญของบุคคลที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ประเมินภายนอก ซึ่ง สมศ. ไม่ควรมุ่งพิจารณาคัดเลือกจากชื่อเสียงเฉพาะบุคคลของผู้ประเมินดังกล่าว แต่ควรให้ความสำคัญกับความรู้และความเชี่ยวชาญที่ตรงกับสาขาวิชาที่จะดำเนินการประเมิน หรือ กรณีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการศึกษา สมศ. ควรรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบและรอบด้าน เพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกต่อไป

ดังนั้น จึงขอเสนอแนะข้อสังเกตเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก จะต้องไม่ก่อให้เกิดค่านิยมการสร้างข้อมูลเท็จ เพื่อให้ผลงานของสถาบันการศึกษาเป็นไปตามตัวชี้วัดและได้รับการประเมินในระดับที่ต้องการ โดยไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งจะไม่สามารถทำให้ระบบการศึกษาของไทยมีคุณภาพได้อย่างแท้จริง

๒. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก มีปัญหาในเชิงกระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้บุคลากรจำนวนมากในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกทำให้เกิดความแตกต่างในวิธีคิดและกระบวนการทัศนเกี่ยวกับการดำเนินงาน และมุมมองที่หลากหลายดังกล่าว ยังไม่สามารถตอบสนองต่อบริบทของสังคมไทยได้อย่างแท้จริงด้วย ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

๓. การพิจารณาคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ควรคัดเลือกโดยให้ความสำคัญกับความรู้และความเชี่ยวชาญของผู้ประเมินตามสาขาวิชาที่จะดำเนินการประเมิน เพื่อให้ผลการประเมินการศึกษาภายนอกสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตรงตามที่กำหนดไว้

๔. ในปัจจุบัน มีหน่วยงานระดับนานาชาติที่ทำหน้าที่ประเมินระดับคุณภาพการศึกษา (ranking) ของสถาบันการศึกษาในแต่ละประเทศ ซึ่งรวมถึง สถาบันการศึกษาของไทย จึงควรพิจารณาปรับใช้ข้อมูลของหน่วยงานดังกล่าวในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในและระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของไทยด้วย

นางเบญจวรรณ สร้างนิทร

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา ที่ให้ชะลอการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก รอบที่สี่ ออกไป ๒ ปี จนกว่าการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกที่เหมาะสมจะแล้วเสร็จ นั้น ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและนำมาใช้ประกอบการพิจารณาดำเนินการด้วย คือ ประเด็นความชอบด้วยกฎหมายในการชะลอการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) และประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและข้อตกลงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของ สมศ. และเจ้าหน้าที่ในสังกัด สมศ.

เนื่องจาก สมศ. เป็นองค์การมหาชน มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๙ ประกอบกับพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมาตรา ๔๙ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ สมศ. มีหน้าที่ “... ทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา ...” และวรรคสอง บัญญัติให้ “มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย ...” ซึ่งระยะเวลาห้าปีดังกล่าวจะครบรอบในปีการศึกษา ๒๕๕๙ นี้ โดยจะเป็นการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สี่ของ สมศ. นับตั้งแต่การจัดตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ด้วยเหตุนี้ หากมีการชะลอการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของ สมศ. ย่อมจะมีผลกระทบต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของ สมศ. และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในสังกัด สมศ. ด้วย ดังนั้น จึงควรพิจารณาหาแนวทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหานั้น อันเป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

อนึ่ง ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่คณะกรรมการวิชาการควรคำนึงถึง คือ การชะลอการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกจะสามารถประกันผลสัมฤทธิ์ได้หรือไม่ว่า จะช่วยให้ระบบการศึกษาของไทยได้รับการพัฒนาและยกระดับให้ดีขึ้นได้อย่างแท้จริง

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช

การกำหนดให้องค์การมหาชนเพียงหน่วยงานเดียว คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกให้แก่สถาบันการศึกษาทุกระดับของประเทศไทย โดยจะต้องทำงานร่วมกับผู้ประเมินภายนอกที่ สมศ. ให้การรับรอง ได้ส่งผลให้ สมศ. เป็นหน่วยงานที่มีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบค่อนข้างมาก อันอาจเกิดผลกระทบต่อประสิทธิภาพการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของไทยในภาพรวม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาดำเนินการปฏิรูปและพัฒนา ระบบการประเมินการศึกษาภายนอกของไทยอย่างเร่งด่วน โดยการแสวงหาแนวทางและกระบวนการที่จะทำให้ผลการศึกษาของคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา ตามที่เสนอต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ สามารถบรรลุผลได้โดยเร็วตามกรอบเวลาที่คณะกรรมการวิชาการเสนอไว้ในแผนปฏิรูปเร่งด่วนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพ

การศึกษาภายนอก เพื่อให้สามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับการประเมินการศึกษาภายนอกของ สมศ. รอบที่สี่ ซึ่งจะเริ่มต้นดำเนินการในปีการศึกษา ๒๕๕๙ ที่ใกล้จะถึงนี้

นายกษิต ภิรมย์

๑. การศึกษาพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา ควรดำเนินการด้วยวิธีการจัดตั้งคณะทำงานที่มีอำนาจหน้าที่ศึกษาพิจารณาแนวทางการปฏิรูป และพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก โดยควรจัดทำร่างขอบเขตของงาน (Term of Reference - TOR) ของคณะทำงาน เพื่อกำหนดภาระหน้าที่ให้ชัดเจน พร้อมทั้ง กำหนดให้คณะทำงานนำเสนอรายงานผลความคืบหน้าต่อคณะกรรมการตามกรอบเวลาที่กำหนด และหลังจากคณะทำงานศึกษาพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว ให้นำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งหากคณะกรรมการมีมติเห็นชอบ ให้นำความกราบเรียนประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เพื่อพิจารณาบรรจุระเบียบวาระการประชุมของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินการศึกษาภายนอก เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

สำหรับองค์ประกอบของคณะทำงานควรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยมีสมาชิกคณะทำงานจำนวนประมาณ ๑๐ - ๑๕ คน และอาจกำหนดให้มีคณะที่ปรึกษาชาวต่างประเทศอีกหนึ่งคณะด้วย ก็ได้

๒. การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง อาจไม่จำเป็นต้องกำหนดให้ดำเนินการ แต่ควรให้ความสำคัญกับการประเมินการศึกษาภายนอกที่ดำเนินการโดยหน่วยงานกลาง และทำหน้าที่ประเมินสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตาม การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกของไทยจะเกิดประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง ควรเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญจากทุกภาคส่วนที่มีบทบาทและภารกิจเกี่ยวข้องกับการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ ทั้งผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานระหว่างประเทศที่ไทยเป็นสมาชิก ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานระดับประเทศ และผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาคเอกชน โดยหน่วยงานระหว่างประเทศที่ไทยเป็นสมาชิกและมีความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษา ได้แก่ องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund - UNICEF) องค์กรเพื่อการศึกษ วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO) ธนาคารเพื่อการบูรณะและพัฒนาระหว่างประเทศ (International Bank for Reconstruction and Development - IBRD หรือ World Bank) และ ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank - ADB) นอกจากนี้ ยังมีสมาคมเอกชนระดับนานาชาติที่มีภารกิจและความเชี่ยวชาญในด้านการประเมินมาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลกด้วย อาทิ สมาคมความร่วมมือในการประเมินมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาของประเทศต่าง ๆ

สำหรับหน่วยงานระดับประเทศ ควรเชิญผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนระดับชั้นนำของประเทศ ซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เช่น ผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา หรือ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เป็นต้น

ส่วนหน่วยงานภาคเอกชนที่มีภารกิจและความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษาที่ควรเชิญผู้เชี่ยวชาญ เข้าร่วมประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก มีอาทิ

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาจากคริสตจักรนิกายโรมันคาทอลิกและนิกายโปรเตสแตนท์ เนื่องจากคริสตจักรทั้งสองนิกายมีโรงเรียนในสังกัดจำนวนมาก เช่น โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย ในเครืออัครสุลิน ภายใต้สังกัดคริสตจักรนิกายโรมันคาทอลิก หรือ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ภายใต้สังกัดคริสตจักรนิกายโปรเตสแตนท์ เป็นต้น

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาจากสมาคมโรงเรียนเอกชน และสมาคมมหาวิทยาลัยเอกชน

- ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาจากสมาคมครูและสมาคมผู้ปกครองของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

การเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญจากทุกภาคส่วนที่มีบทบาทและภารกิจเกี่ยวข้องกับการศึกษา มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก จะช่วยให้ได้ข้อคิดเห็นที่หลากหลายและครอบคลุม ประเด็นการดำเนินการต่าง ๆ อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ อันจะทำให้การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามวัตถุประสงค์

นายสุรินทร์ จิรวินิชย์

๑. การจัดการศึกษาของไทยมุ่งเน้นในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับจำนวนนักเรียนที่สอบผ่านและจำนวนนักเรียนที่สามารถสอบเข้าเรียนต่อในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง โดยจำนวนนักเรียนดังกล่าวจะมีผลต่องบประมาณที่สถาบันการศึกษาจะได้รับจัดสรร และการพิจารณาประเมินวิทยฐานะของครูผู้สอนด้วย ซึ่งผลจากการกำหนดตัวชี้วัดในลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้การจัดการศึกษาของไทยไม่คำนึงถึงคุณภาพเท่าที่ควร รวมทั้ง จัดการศึกษาเพื่อผู้สอนเป็นหลัก ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของไทย สามารถประสบผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง จึงควรพิจารณาหาแนวทางพัฒนาให้การจัดการศึกษาของไทยเป็นการจัดการศึกษาเพื่อชาติและเพื่อชีวิต โดยสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นได้อย่างแท้จริง

๒. การพัฒนาในด้านการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้วย เช่น ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาสังคม เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินการมีความสอดคล้องกับปรัชญา ด้านการศึกษา และสามารถวางแผนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้น

๓. การขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านการศึกษาคควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของบุคลากร ด้านการศึกษาด้วย โดยจะต้องพัฒนาทั้งสถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคลากรด้านการศึกษา เช่น คณะครุศาสตร์ หรือ คณะศึกษาศาสตร์ เป็นต้น และสถาบันการศึกษาที่เปิดให้มีการฝึกสอน

พลตำรวจเอก เรืองศักดิ์ จริตเอก

การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกในปัจจุบัน ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากการประเมินมุ่งเน้น ที่การตรวจสอบระบบกลไก และเอกสารประกอบในกระบวนการบริหารจัดการการศึกษา ผู้ประเมินประเมิน ตามเอกสารเพียงอย่างเดียว ขาดการสำรวจสภาพความเป็นจริงจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ผลการประเมิน จึงเป็นข้อเท็จจริงตามเอกสารซึ่งอาจไม่ตรงกับที่ปฏิบัติจริง

ดังนั้น การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกจะต้อง คำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษา ตลอดจนบริบทในการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ที่มีความแตกต่างกัน โดยจุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา จึงควรมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการประเมินจากการประเมินโดยการใช้ข้อมูลอ้างอิงจากเอกสาร มาเป็นการประเมินโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในรูปแบบของสถิติ ซึ่งจะมีการเก็บข้อมูล และใช้สถิติในการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำมาใช้ในการประเมินอย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่ได้จึงจะมีความน่าเชื่อถือ และทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี

นายอำพล จินดาวัฒนะ

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ในปัจจุบัน ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่มาจากการดำเนินการมากมาย และยังเป็น การเพิ่มภาระงานให้กับ สถานศึกษาทั้งในด้านเวลา การจัดเตรียมเอกสาร งบประมาณ และทรัพยากรของชาติ รวมทั้งเป็นการสร้างความกดดันในการปฏิบัติงานให้กับครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาอีกด้วย

ดังนั้น จึงควรมีการเปลี่ยนแปลงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประเมิน คุณภาพการศึกษาภายนอก โดยส่งเสริมให้เกิดระบบการประเมินแบบสนับสนุน เน้นการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) ทั้งนี้สามารถนำหลักการการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล Hospital Accreditation (HA) มาเป็นตัวแบบในการดำเนินการ คือ การใช้กลไกการประเมินเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา คุณภาพภายในองค์กรอย่างมีระบบ โดยมีกิจกรรมหลัก ๓ ขั้นตอน คือ การพัฒนาคุณภาพ การประเมิน คุณภาพ และการรับรองคุณภาพ ซึ่งจะมีผู้เยี่ยมชมสำรวจจากองค์กรภายนอก ทำหน้าที่สร้างขวัญกำลังใจให้กับ บุคลากรภายในองค์กร ส่งเสริมให้องค์กรเกิดการสร้างกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนอย่างมีประสิทธิภาพ และกระตุ้นให้องค์กรเกิดการประเมินและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพมาตรฐาน ขององค์กรต่อไป

พลตำรวจโท สุวิระ ทรงเมตตา

จากผลการจัดอันดับทางการศึกษาจากสถาบันต่างๆ ของโลก เช่น อันดับมหาวิทยาลัยไทย อันดับทักษะความสามารถทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (PISA) และอันดับทักษะความสามารถ ทางภาษาอังกฤษ (EE EPI) เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยที่ยังคงตกต่ำอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกมีวิธีการประเมิน

ที่เน้นประสิทธิภาพกระบวนการการทำงานขององค์กรในการจัดทำเอกสารหรือการอ้างอิงจากเอกสารมากกว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ผลจากการประเมินจึงไม่สามารถสะท้อนคุณภาพที่แท้จริงของสถานศึกษา และไม่ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในขณะที่สถาบันชั้นนำที่ทำหน้าที่จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ รวมถึงการจัดอันดับด้านการศึกษาของประเทศไทย เช่น World Economic Forum (WEF) ใช้วิธีการประเมินที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานเป็นสำคัญ

ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ให้สามารถเทียบเคียงกับระบบที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลได้ โดยเน้นการบูรณาการร่วมกันของผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน ผู้ถูกประเมินจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัด (KPI) และวิธีการประเมิน รวมทั้งต้องมีความเข้าใจในเรื่องเกณฑ์มาตรฐานและเจตนารมณ์ของเกณฑ์ประเมินแต่ละข้อ ซึ่งการประเมินตามตัวชี้วัด (KPI) จะต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) เป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงปัจจัยนำเข้า (Input) และผลผลิต (Output) เป็นส่วนประกอบ ทั้งนี้ในการกำหนดตัวชี้วัด (KPI) จะต้องยึดหลัก SMART ดังนี้

- ๑) S = Specific ต้องชัดเจนและเจาะจงว่าจะทำอะไร
- ๒) M = Measurable ต้องสามารถวัดผลได้
- ๓) A = Aims มีเป้าหมายที่ชัดเจน
- ๔) R = Realistic อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง
- ๕) T = Time สำเร็จภายในกรอบเวลาที่กำหนด

นายวิทยา แก้วภราดัย

ภายใต้ความมุ่งหวังที่จะให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคุณภาพคนภายในประเทศ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะนำการปฏิรูปการศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ก็คือครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานกับสถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจะต้องมีการประเมินคุณภาพและมาตรฐานของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยตระหนักถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

เรื่องที่ ๒ การขับเคลื่อนการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย เพื่อนวัตกรรม

ข้อสังเกตของสมาชิกในที่ประชุม

นายศุภจิต นาครทรรพ

๑. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรม เนื่องจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า

ประเทศไทยให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวน้อยและยังอยู่ในระดับล้าหลังมากเมื่อเทียบกับประเทศที่มีความก้าวหน้าในภูมิภาคใกล้เคียง เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม เป็นต้น

๒. ควรดเนินการใช้ระบบการประเมินผลการปฏิบัติราชการของหน่วยงานราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับระบบวิจัยในรูปแบบเดิมในช่วงระหว่างการปฏิรูป

๓. ควรกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลผลงานวิจัยจากหน่วยงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการวิจัยซ้ำซ้อน การวิจัยที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ตลอดจนส่งเสริมให้การวิจัยสามารถก้าวไปสู่นวัตกรรม การต่อยอด การสร้างมูลค่าเพิ่ม การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การสร้างงาน สร้างรายได้ และสามารถนำข้อมูลผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นายนิกร จำนง

๑. ควรส่งเสริมให้ภาคการผลิตมีการสร้างความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในการทำงาน (Know-how) และสามารถนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมีคุณภาพ

๒. ควรกำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานวิจัย มหาวิทยาลัย และภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดสัดส่วนงบประมาณในงานวิจัยของตนเองได้ โดยอาจให้มีการพิจารณางบประมาณการวิจัยแบบฐานศูนย์ (Zero-based budgeting)

๓. ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรมที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศที่เป็นความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ และสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สังคม ตลอดจนเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงกลไกการสนับสนุนให้มีการวิจัยที่ตอบสนองต่อการใช้ประโยชน์ในทุกมิติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ควรส่งเสริมให้ระบบการวิจัยของประเทศมีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับงานด้านการวิจัยและพัฒนาให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปสู่การสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาหรือยกระดับกระบวนการผลิต เช่น การเพิ่มผลิตผลทางการเกษตร การพัฒนาสินค้า การพัฒนาเทคโนโลยี เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างสมรรถนะและเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รวมถึงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อย่างยั่งยืน

๕. ควรมีการแก้ไขปรับปรุงระเบียบและกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการนำผลงานวิจัยและพัฒนาไปต่อยอดหรือใช้ประโยชน์ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในระดับภูมิภาคให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนผลักดันงานวิจัยและพัฒนาไปสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยให้ความคุ้มครองต่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน มหาวิทยาลัย และภาคประชาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. ควรกำหนดกรอบการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการวิจัย เพื่อนวัตกรรมของประเทศให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งในด้านงบประมาณ ด้านการผลิต ด้านการพัฒนากำลังคน ด้านการวิจัยและพัฒนา

ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ใหม่และต่อยอดองค์ความรู้เดิมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตและบริการขององค์กรและการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

๗. ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะนักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย และครูวิทยาศาสตร์ ให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและพัฒนาสายงานการวิจัยเพื่อให้นักวิจัยมีระบบความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการผลิต การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย และสร้างแรงจูงใจให้นักวิจัยในมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยของรัฐสามารถไปปฏิบัติราชการในภาคเอกชน ให้สิทธิผู้วิจัยในการเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการวิจัยจากรัฐ และสามารถนำผลงานที่ได้ดำเนินการกับบริษัทไปรับรองเป็นผลงานสร้างความก้าวหน้าในสายอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นายกษิต ภิรมย์

๑. ควรกำหนดเป้าหมายของการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย เพื่อนวัตกรรมให้มีความชัดเจนว่าจะพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นเลิศในด้านใด เช่น ความเป็นเลิศด้านเกษตรกรรมหรือความเป็นเลิศด้านวิศวกรรมศิลป์และออกแบบสถาปัตยกรรม เป็นต้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลาง (Middle Income Trap) และพัฒนาไปสู่กลุ่มประเทศโลกที่หนึ่งหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว

๒. คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ควรเพิ่มเติมเนื้อหาของรายงานที่เสนอต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มเติมสาระสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการและผลงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย ในช่วง ๒๐ - ๓๐ ปีที่ผ่านมา รวมทั้งผลความคืบหน้าในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลงานวิจัยและงบประมาณที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งองค์ความรู้ที่ได้สะสมมา ซึ่งย่อมจะสามารถนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการพิจารณากำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศต่อไป

๓. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยนั้น ควรมีการบูรณาการร่วมกันสามฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายที่หนึ่ง คือ ภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการวิจัยและนวัตกรรม ฝ่ายที่สอง คือ ภาควิชาการหรือนักวิจัย และฝ่ายที่สาม คือ ภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผู้นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อยอดทางธุรกิจต่อไป ดังนั้น การกำหนดหัวข้อและประเด็นปัญหาในการวิจัย จึงควรพิจารณาถึงความสนใจและความต้องการของภาคเอกชนและภาคอุตสาหกรรมด้วย เพื่อให้ผลงานวิจัยต่าง ๆ ถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทางธุรกิจได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ รัฐยังควรส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการผลักดันให้มีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศต่อไป

นายสุรินทร์ จิรวินิชย์

๑. ในการจัดทำแผนการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย เพื่อนวัตกรรม นอกจากจะพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ แล้ว คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ควรพิจารณากฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องควบคู่กันไปด้วย เช่น พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้น เพื่อให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องกัน

๒. รัฐควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากการพิจารณาจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมให้แก่งานวิจัยต่าง ๆ และพัฒนาศักยภาพของนักวิจัย พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจต่าง ๆ ในการทำวิจัย เช่น ให้นักวิจัยได้รับค่าตอบแทนในอัตราที่เหมาะสม จัดให้มีสถานที่ที่เหมาะสมแก่การวิจัยและมีอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ทันสมัย เป็นต้น

นายทวีศักดิ์ กอนันต์กุล

๑. รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่เสนอต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศนั้น ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑ ควรอ้างอิงเกี่ยวกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปีเพิ่มเติม เพื่อแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายหลักที่จะยกระดับให้ประเทศไทยก้าวไปสู่กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยอาศัยการวิจัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเทศ

๑.๒ คณะกรรมการฯ ควรปรับปรุงแก้ไขชื่อรายงาน จากเดิม เรื่อง “การขับเคลื่อนการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย เพื่อนวัตกรรม” แก้ไขเป็น “การขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการวิจัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม” เนื่องจากการวิจัย วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีนั้นไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างนวัตกรรมเพียงอย่างเดียว หากแต่สามารถนำไปพัฒนาและใช้ประโยชน์ได้หลากหลายรูปแบบ อีกทั้งชื่อรายงานดังกล่าวยังเป็นการจัดลำดับค่าไม่สอดคล้องกับคำว่า “การวิจัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม” (ววทน.) อีกด้วย

๒. คณะกรรมการฯ ควรตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศไทยเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

๓. รัฐควรมีมาตรการส่งเสริมให้ผลงานวิจัยถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งได้มาจากการทำวิจัย ไปยังภาควิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ภาคเกษตรกร และชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศต่อไป

๔. หากมีการจัดตั้งสภาวิจัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม ขึ้น ควรกำหนดให้สภาดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการตั้งกรอบวงเงินงบประมาณในการวิจัยต่าง ๆ ของทั้งประเทศให้มีความเหมาะสม รวมทั้งมีกลไกในการตรวจสอบและประเมินผลงานวิจัย เพื่อป้องกันมิให้เกิดความซ้ำซ้อนกันของงานวิจัยด้วย

กลุ่มงานคณะกรรมการการป้องกันและบรรเทา
ผลกระทบจากภัยธรรมชาติและสาธารณภัย
สำนักกรรมการ ๓